Contributed by Daniel Tanuro
maandag, 16 mei 2005 - Last Updated donderdag, 26 april 2007

Honderdduizend chemische producten circuleren in de Europese Unie. Het merendeel (99 % van het totale volume!) werd nooit getest op hun toxisch karakter. De Commissie lanceerde een programma, REACH gedoopt (1), waartegen de patroons zich heftig verzetten. En met succes: na alle toegiften en amendementen, blijft van REACH nog slechts een schaduw over... Onder de honderdduizend moleculen die de industrie in de vier windrichtingen verspreidt of verspreid heeft, zijn drie categorieën heel erg toxisch.

1) Poly Broom Difenyl Ethers. Deze PBDE's worden gebruikt in textiel, meubels en in electrische en electronische apparaten. Ze worden toegevoegd aan plastic of aan polyurethaanmousse, om bij vuur de verbranding hiervan te vertragen.

2) Poly Chloor Bifenylen (PCB's). Deze zijn verboden sinds 1996 (bij de verbranding ervan worden grote hoeveelheden dioxines uitgestoten). Nog lange tijd zullen zeeslib en riviermondingen er echter door vervuild blijven (2).

3) Organochloorpesticides (OCP's). De meest bekende vertegenwoordiger van deze categorie, DDT, is al een tijdje verbannen (behalve in arme landen, waar DDT nog steeds wordt verstoven tegen de malariamug). Maar het is een koppige vervuiler, en zijn kleine broertjes worden nog steeds legaal verkocht. Naast deze drie categorieën is het heel waarschijnlijk dat nog veel andere substanties als gevaarlijk geklasseerd zouden worden, als ze zouden worden getest (3).

Niet zomaar vergif

De toxiciteit van chemische producten is niet altijd gekend. Maar wat we wel weten, is bijzonder verontrustend. PBDE's, PCB's en OCP's veroorzaken kanker, beschadigen de hormonenhuishouding, bevorderen genetische mutaties, vervormen de fœtus en veroorzaken neurologische ziektes. Door die stoffen veranderen weekdieren van sekse, grote mantelmeeuwen worden hermafrodiet, de eierschaal van roofvogels wordt te broos, zeehonden verliezen hun immuunsysteem enzovoort. Veel producten blijven toxisch zelfs in heel kleine hoeveelheden, als de blootstelling eraan lang genoeg duurt. Artsen en biologen luiden de alarmklok over het toenemend aantal ziekten die toegeschreven zouden kunnen worden aan de vervuiling, zoals het ADHD-syndroom bij kinderen (4). De normen - als die er al zijn - worden vaak vastgelegd op maat van volwassen mannen in goede gezondheid. Nochtans zijn de foetus, kinderen en zwangere vrouwen het meest kwetsbaar. Omdat OCP's, die vetoplosbaar zijn, zich opstapelen in de vetten (vooral in de vetcellen in melk). En omdat het opgroeiend organisme meer vervuilende stoffen absorbeert: lood in voedsel wordt voor 50 % opgenomen door een kind, voor 10 % door een volwassene. Hetzelfde geldt voor PCB's...

Ambtenaren van de Europese Commissie stelden daarom een Witboek op: "De nieuwe strategie voor chemische stoffen". Dit werd aangenomen in 2001 en plande de uitbouw in elf jaar van een registratie-, evaluatie- en vergunningensysteem voor dit soort substanties: REACH. De kost (30 miljard euro over 20 jaar) kwam ten laste van de industrie. Dat die kan betalen, lijdt geen twijfel, met een jaarlijks zakencijfer van niet minder dan 528 miljard euro. Maar of ze dat zou aanvaarden? De eurocraten geloofden graag van wel. Zij maakten de balans op tussen enerzijds de kost van 30 miljard en anderzijds de 54 miljard besparingen die REACH met zich mee zou brengen in de ziekteverzekering. En op schoolmeesterachtig toontje beklemtoonden ze daarenboven de competitieve voordelen van een propere Europese chemie op de wereldmarkt. Surrealistisch, niet?

Maar dat is buiten het patronaat gerekend

Het is onnodig te zeggen dat de patroons het zo niet begrepen hadden! Zij mobiliseerden voluit, rond twee assen: 1) niets is bewezen op het vlak van de toxiciteit (vaarwel voorzorgsprincipe!); 2) wij geven werk aan drie miljoen mensen. De Duitsers zwaaiden met het spook van massale ontslagen. De Fransen voorspelden een achteruitgang van het BNP met 1,7 tot 3,2 %. Het Britse Elementis

(wereldleider in chroom) dreigde met de delokalisering van 40 % van zijn productie naar Azië. Die mobilisatie bleek bijzonder doeltreffend. In 2003, op het moment dat de intenties van het Witboek in daden moesten worden omgezet, keerde de Commissie haar kar: geen registratie van stoffen met een volume van minder dan een ton per jaar, geen tests onder de tien ton per jaar, vrijstelling voor polymeren en intermediaire producten. In totaal had REACH nog betrekking op zo'n 30.000 producten - een derde. En nog: uitzonderingen zijn mogelijk als de gifstoffen worden gebruikt 'in adequate omstandigheden'. De kost voor de industrie werd teruggebracht van 0,6 % tot 0,1 % van het zakencijfer. Milieu-NGO's leverden zware kritiek. De vakbonden daarentegen waren tevreden en feliciteerden zichzelf met dit 'goed compromis' (5).

Kapitalisten aller landen, verenig u!

Maar de patroons willen helemaal geen compromis! Aangemoedigd door hun succes, voerden ze verder de druk op. En dat op drie terreinen:

1. Ze waarschuwden hun Amerikaanse collega's. Vrezend dat ze hun afzetmarkten in Europa zouden verliezen en dat REACH ook aan de andere kant van de Atlantische Oceaan mensen op gedachten zou kunnen brengen, klopten zij aan bij Colin Powell, die de ambassades en handelsvertegenwoordigers van de VS in de hele wereld mobiliseerde tegen REACH (6).
2. Ze riepen hun politieke vrienden ter hulp. Onmiddellijk resultaat: in september 2003 schreven Blair, Chirac en Schröder aan Prodi dat REACH onvoldoende rekening houdt met de competitiviteit.
3. Via een aantal proceduretrucs bemachtigden de patronale lobbyisten in het Europees parlement na de verkiezingen van juni 2004 het onderzoeksprogramma van REACH. De industrie rekent voluit op de uitbreiding om nog beter van zich te laten horen...

Als de concurrentie maar gezond blijft...

Deze droevige saga loopt bijna ten einde. De recente verklaringen van Günter Verheugen laten geen twijfel bestaan over de intenties van het team van Barroso: "Wij zijn bereid onze positie te herzien", zei de nieuwe commissaris voor de industrie in januari. "Het resultaat van studies zou kunnen uitlopen op grondige wijzigingen. De Commissie heeft geen dogmatisch standpunt ingenomen." (7). De kritiek op het 'dogmatisme' lijkt vooral de voormalige milieucommissaris, Margot Wallström, te viseren. Op vraag van het WWF had Wallström aanvaard haar eigen bloed te laten onderzoeken, om het nut van REACH aan te tonen. Die analyse had de aanwezigheid aangetoond van 28 vervuilende stoffen op de 77 onderzochte producten (8). Verheugen lijkt welbewust deze resultaten te vergeten: hij zou nu het plan hebben opgevat het aantal door REACH geviseerde producten te reduceren van 30.000 tot... 5000.

Eén kind op 500 in Europa is slachtoffer van leukemie voor de leeftijd van 15 jaar en 55 % van de kankers zijn het gevolg van chemische verontreiniging. De vampiers van de chemie wassen hun handen in onschuld en de politici geven hen gelijk: de winsten eerst!

(1)Registration, Evaluation Authorisation of Chemicals (2)In de 20ste eeuw werd ongeveer een miljoen ton PCB's geproduceerd. (3)Vandaag zijn sinds de catastrofe van Seveso tests alleen verplicht voor nieuwe producten. De industrie lanceerde sindsdien nauwelijks 1700 producten, maar 70 % ervan werden als 'gevaarlijk' gecategoriseerd. (4)Attention Deficit Hyperactivity Disorder (5)Hoewel de arbeiders de belangrijkste slachtoffers zijn van de vervuiling: in Groot-Brittannië bijvoorbeeld toonde ene studie aan dat 82 % van de kankerverwekkende stoffen in de atmosfeer uitgestoten worden door bedrijven in achtergestelde regio's. (6)" Us Intervention in EU Chemical Policy ", Env. Health Fund, september 2003. (7)La Libre Belgique, 20/1/05 (8)Namelijk van DDT, twee recent verboden PBDE's en PCB's.